

LA DONA, AQUEST SER

ENTREVISTA A AURORA BERTRANA PER MIREIA XAPELLI

Sobre el tema de la dona, dels seus drets i les seves capacitats intel·lectuals s'ha escrit molt però, per establir un equilibri que la iguali a l'home tot el que s'ha dit, i es digui encara, és poc. L'opinió d'Aurora Bertrana, que ha residit molts anys en diferents països d'Europa, d'Àfrica i d'Oceania i ha demostrat en els seus escrits posseir un esperit ben lliure de prejudicis, m'ha semblat també, força interessant.

1. CREUS QUE LA DONA TÉ LA MATEIXA CAPACITAT CEREBRAL QUE L'HOME?

Honradament no puc respondre a aquesta pregunta. L'estudi comparatiu dels cervells humans no és de la meva competència. L'únic que puc afirmar, sense por d'ésser contradita per psiquiatres o psicòlegs més o menys puntimirats o badoes és que, a través de llargs anys d'experiència humana, he conegut alguns homes intel·ligents i moltes dones ruques, molts homes rucs i algunes dones intel·ligents.

2. TÉ LA DONA ELS MATEIXOS DRETS SOCIALS QUE L'HOME?

Es evident que els hauria de tenir. La qüestió és saber si la dona, a casa nostra desitja gaudir dels mateixos drets que l'home. Jo diria que no. La dona ibèrica sense exceptuar la catalana, a part una petita minoria, es riu dels drets socials i polítics que les lleis i la costum podrien otorgar-li. Els seus ideals no són d'esdevenir l'autèntica companya de l'home, la col·laboradora, la igual. Si aquestes avinenteses la interessessin, ja s'hauria espavilat d'una manera o altra per a convertir-les en realitats. Posseeix prou llestesa, prou constància i habilitat per aconseguir-ho. Però és evident que les seves aspiracions van cap a una altra direcció. Prefereix exercir el seu domini, que podríem dir-ne secret, en el terreny purament sexual, és a dir en la submissió del mascle (perdona que no digui home) als seus atractius femenins, i més tard, o en l'endemig, consagrar-se als fills, d'una manera essencialment femenina, és a dir obeint únicament els seus instints maternals.

Per altra banda, ja fa tants i tants segles que l'home porta les regnes de la societat i, en general, està tan convençut de la seva superioritat física i intel·lectual, que la dona s'estima més fer el seu camí o el que creu que és el seu camí, sense discutir-li aquest privilegi. Fixa't que àdhuc en una cosa tan intrascendent com la gramàtica hem d'emprar un adjectiu o un participi masculí

quan en la proposició hi ha un sol subjecte masculí i molts femenins. Hem de dir: "Dues mil dones i un gos van ésser arrossegats, no arrossegades, per l'onada.

Déu és Déu i no déessa, els profetes no són profetesses ni els apòstols apostolesses, ni el papa papessa ni els cardenals cardenales. Des del començament dels temps ells s'han apoderat de la màquina del món. No hi ha perill que l'abandonin.

3. HI HA PROFESSIONS PER LES QUALS LA DONA NO ESTIGUI CAPACITADA?

Si em baso en l'experiència que, diuen, es mare de la ciència, de la saviesa i de moltes coses més igualment admirables, he d'admetre que la dona ha demostrat sovint aptitud i capacitat intel·lectual, artística, comercial i directiva iguals a l'home. Potser en nombre més reduït perquè fins ara la societat ha assignat a la dona, sobretot a la dona llatina, el paper exclusiu de vetlladora de la llar: esposa, mare, o de meuca més o manys ben dissimulada. Aquestes condicions feien quasi impossible que les aptituds i capacitats socials de la dona es demostrassin lliurement. Detall que ens priva de jutjar-les, en general, en una estricta justícia.

Però si segueixo basant-me en la meva experiència, he de dir que he conegut dones diplomàtiques acreditades, directores de fàbriques, de negocis, de clíniques i laboratoris menats amb energia i competència. He escoltat filòsofes indus i poeteses xineses embaixadores a Europa de la cultura de llur país, exposant en públic idees i pensaments admirables.

Per altra banda he vist dones menar camions, llaurar, regar i segar camps, fer de paleta, de xofer, de guardia urbà i de bastaix. I homes confeccionant vestits i capells, tocant l'arpa, passejant mainada, teixint jerséis de mitja i de ganxet. No se m'ha acudit mai criticar ni les unes ni els altres. Sempre he pensat que cada home o dona, fa o hauria de fer, allò pel qual es senti inclinat i capacitat.

Arreu del món, actualment, la dona ha deixat de viure esclavitzada pels fogons, el safareig i l'aiguera. Hom ha inventat tot el que cal per estalviar-li aquest esclavatge. Els pàrvularis i les guardaries tenen cura dels menuts, i les neveres, rentadores i cuines elèctriques, de la casa. Fer d'esposa i de mare ha esdevingut una missió perfectament compatible amb un ofici o una carrera exercits fora de la llar.

Arreu del món, parlo, és clar, dels països civilitzats, els dos sexes tendeixen a igualar-se i col.laborar entre ells. Un símptoma, intrascendent però evindentíssim, ho prova: l'indument. Llevat de la barba -potser sense adonar-se'n, aquest detall pilós és la darrera afirmació de superioritat masculina- els vestits i els pentinats d'homes i dones quasi no es diferencien. L'home tria indumentària femenina i la dona masculina. Sovint hom es veu negre per saber si aquell ésser que tenim al davant, per altra banda graciós i atractiu, és home o dona. Tots els símptomes exteriors tendeixen a l'igualament dels dos sexes fins el punt que hom es demana un poc alarmat, si no en fan un gra massa, si no pretenen en una mena d'inconsciència impulsiva i renovadora, anar a raure al sexe únic, andrògin o relatiu. Però llavors, es preguntaran, un poc alarmats, els que encara s'afèrren a la masculinitat o ^a la feminitat purs ¿qui posarà les criatures al món? Suposat que interessen seguir fabricant criatures perquè algú opini que encara no n'hi ha prou, jo goso suggerir: una màquina, un sistema mecanitzat que completi el de la fecundació artificial que fa ja anys funciona a Amèrica. No crec que la cosa sia massa difícil. Cervells humans amb capacitat inventiva no en manquen. No puc dir quan però l'esmentada màquina la inventarà o ja l'està inventant un nord-americà o un alemany nordamericanitzat.

4. EN UN ALTRE TERRENY, EL SEXUAL: LA DONA TÉ DRET A UNA VIDA SEXUAL FORA DEL MATRIMONI?

Et contesto amb una altra pregunta: Té l'home dret a una vi

da sexual fora del matrimoni? Si em diuen que sí, diré que també el té la dona. Si em diuen que depen de les circumstàncies, diré que la llibertat sexual de la dona també depen de les circumstàncies, i afegiré: què vol dir tenir dret? Vol dir que l'esglèsia i la societat organitzada li concedeix el permís de posar banyes al marit? El que és evidentíssim i això en el primer dels llocs, és que ni tu, ni jo, ni ningú no té dret a jutjar-la. Maridada o fadrina, la dona que manté relacions sexuals amb un home que no és el seu marit, obeeix, sens cap mena de dubte, a motius sentimentals, econòmics o fisiològics segurament molt respectables ja que en el món res no es fa perquè sí. En tot cas pel damunt de les lleis que no l'emparen i de nosaltres, jutges gratuïts i afectuats, hi ha la seva pròpia consciència, l'única que té dret a intervenir-hi.

La nostra societat, en nom d'una falsa moral, manté aferrissadament l'indissolubilitat del matrimoni, sabent, com sap, que els qui no es resignen a viure un infern a l'interior de la llar cerquen a refer-se'n una altra fora del matrimoni. Considero la falsetat i la mentida tan repugnants, que la sola idea d'un home i una dona units en legal conjugui, vivint junts, bo i odiant-se, em sembla molt més lamentable i immoral que una separació legal que els permeti viure separats o, si ho desitgen, casats amb un altre.

Hi ha qui prefereix el martiri al divorci perquè considera el matrimoni un sacrament indissoluble. Es un punt de vista perfectament respectable. Però les lleis no hi haurien d'intervenir. Malaurada la llei que ha de regir la consciència dels homes!

5. LA RESPONSABILITAT DE LES CONSEQUÈNCIES DE L'ACTE SEXUAL, ENTRE HOME I DONA, NOMÉS CONCERNEIXEN LA DONA?

Si la dona ha violat l'home, és ella la responsable. Si l'home ha violat la dona, el responsable és ell. Si han fet l'acte de comú acord, tots dos són igualment responsables i per tant han

d'acceptar les conseqüències en comú. Generalment, encara que no les accepti, les paga la dona. Això no és just però tampoc no és just que les pagui sempre l'home. Sovint una dona més o menys llleugera de principis, tracta de carregar el mort (en aquest cas el viu) a un dels seus amants. Li assegura que ell és el pare de la criatura i ~~si~~ ell té dubtes, sovint ben justificats. Davant de la pretesa paternitat involuntària i dubtosa, l'home es resisteix al matrimoni. Si la dona és casada amb un altre, sia qui sia el pare autèntic de la criatura, se la carrega el marit. Encara que ben mirat si el brivall ja porta el seu nom i es allò que hom anomena una monada de criatura, el pare putatiu no solament no és de plànyer sinó que es pot donar per ben satisfet. Per experimentar aquests sentiments hauria de tractar-se, és clar, d'un home molt civilitzat. Jo crec, sincerament, que d'homes molt civilitzats n'hi ha àdhuc a la Península Ibèrica.

Si la mare es fadrina i passeja l'embaràs pel món, és difícil que es lliuri de la crítica. La societat, amb els seus principis superficials i injustos, la fa responsable a ella sola de la flagrant maternitat, no per especial hostilitat envers ella si nò per una llei d'inconscient fidelitat a aquella amoral dita popular: pecat amagat és mig perdonat. Si acceptem d'anomenar pecat a concebre una criatura sense el permís del rector de la parròquia i del jutge del districte, és evident que l'home pot amagar molt més fàcilment la culpa que la dona.

6. I EN EL TERRENY RELIGIOS; OPINES; PER EXEMPLE; QUE UNA DONA POT CONSAGRAR?

En estricta honor a la veritat i a risc que em tractis de poc feminista, he de confessar, que no se m'ha acudit mai pensar-hi i ara que m'ho preguntes i fent un gran esforç d'imaginació penso que si les dones arribessin a cantar missa bé haurien de consagrar.

7. SEGONS EL CAPUTXI JORDI LLIMONA EN UNA ENTREVISTA RECENT QUE LI

HA FET UNA PERIODISTA, SI CRIST FOU UN HOME ÉS PERQUÈ EN AQUELL MOMENT HISTÒRIC IMPERA VA EL PATRIARCAT; DIU QUE EN CIRCUMSTÀNCIES MATRIARCALS DE SEGUR QUE L'ESPERIT DE DÉU HAURIA AGAFAT LA FIGURA FEMENINA. HI ESTÀS D'ACORD?

Segueixo sense opinió fixa sobre aquesta qüestió. No puc dir que hi estigui d'acord ni en contra.

8.I COM A GOVERNANT, CREUS QUE LA DONA TÉ POSSIBILITATS DE DIRIGIR UN PAÍS?

Aquesta pregunta em recorda una sarsuela del segle passat on un cor de dones s'esgargamellava cantant:

Si las mujeres mandasen

En vez de mandar los hombres

Serían balsas de aceite

Los pueblos i las naciones etc... etc...

Jo, aquesta afirmació de las balsas de aceite la poso en quarentena. Si les dones manessin hi hauria dictadores amb més males puces que Hitler o Stalin, hi hauria ministres i presidents de consell més xerraires, interessades, intrigants i tramposes que qual sevol dels homes sobre els quals la història, amb més o menys mala ~~inter~~ fe, ens il.lustra. Això em recorda que també hi hauria historiadores i cronistes capaces de llevar la pell a l'enemiga política, sense pensar-s'hi gens. Hi hauria, és clar, fundadores de partits polítics de dreta i d'esquerra. Algunes es farien monàrquiques per esnobisme, altres comunistes per venjança, moltes de dreta, moltes, d'esquerra, conservadores, moderades, extremistes... En fi, de tot i molt, el que provaria que la dona iguala l'home en capacitat d'enrenou i de govern.

Ara la dona té grans possibilitats de governar. Els homes, arreu del món, mostren símptomes inequívocs de fatig, d'incapacitat cívica, administrativa i moral. Si deixessin les dones governar una temporada, podrien reposar, meditar, recogitar... I si les dones ho feien encara més malament que ells, llavors... potser hau

ria arribat l'hora de declarar-nos irremissiblement vençudes.

9. DONCS SI HOME I DONA TENEN SOCIALMENT LES MATEIXES POSSIBILITATS PERQUÈ S'ENTENEN TAN MALAMENT?

Jo no crec que s'entenguin malament perquè són home i dona. Tan bé o tan malament s'entenen homes amb homes i dones amb dones com dones amb homes i homes amb dones. Entendre's o no entendre's no depend del sexe. Depend d'una sèrie de factors que seria llarg enumerar i que entre altres coses provarien, d'una manera irrefutable, que hi ha molts homes feministes, com ara Manuel de Pedrolo i al manys, una dona declaradament masculinista, com ara jo.